

Eläinterveyssäännösten mukainen ASF-lainsäädäntö pähkinäkuoressa

Eero Rautiainen, MMM/RO/EKY

Sidosryhmien keskustelutilaisuus 5.4.2022, Teams

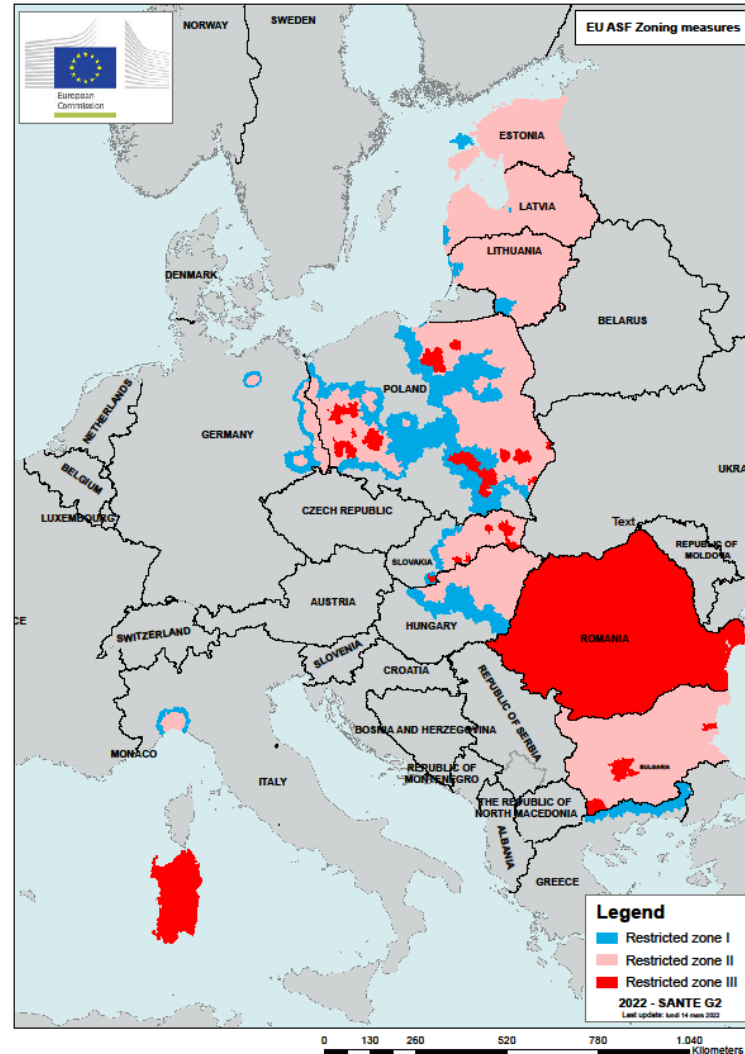

Afrikkalainen sikarutto

- Lakisääteisesti vastustettava tappava sikojen virustauti, johon ei ole hoitoa eikä rokotetta. Ei tartu ihmisiin. Virus säilyy lihassa ja raadoissa hyvin.
- Leviää eläimestä toiseen suorien kontaktien tai eritteiden ja raatojen välityksellä. Leviää epäsuorasti tartunnan saaneen eläimen lihan, lihatuotteiden ja sivutuotteiden välityksellä sekä ruokajätteen, viruksen saastuttamien välineiden, rehun, kuivikkeiden, ajoneuvojen ym. välityksellä.
- Nykyinen maailmanlaajuinen epidemia käynnistyi Kaukasuksella vuonna 2007. Tauti levisi EU:n alueelle vuonna 2014 (Baltiaan). Aiheuttanut runsaasti kaupanesteitä.
- Tartunta säilyy ja leviää luonnonvaraisissa villisioissa, mutta hyppää aika ajoin pitkiä matkoja ihmisen toiminnan seurauksena.

ASF:n regionalisaatio EU:ssa, kartta 14.3.-22

Esityksen pääviesti

- EU:n eläinterveyssäännöstö (AHL) ja sen nojalla annetut asetukset ovat suoraan sovellettavaa EU-lainsäädäntöä, jota ei tarvitse eikä saa saattaa voimaan kansallisella lainsäädännöllä.
- Eläintautilaissa 76/2021 on säädetty kansallisesti toimivaltaisesta viranomaisesta (kuka Suomessa vastaa mistäkin tehtävästä), tautiseurannasta, jäljitettävyydestä, lukuisten yksittäisten artiklojen mahdollistamista toimivaltaisen viranomaisen luvalla tai päätöksellä tehtävistä asioista
 - Eläinterveyssäännöstö ei koske eläinten omistajille maksettavia korvauksia eikä pakkokeinoja, joten niistä säädetään kansallisesti
- Jos EU-asetuksessa on mahdollisuus kansalliseen poikkeukseen, tulee Suomessa säätää siitä, sovelletaanko kyseistä poikkeusta ja kuka siitä päättää

Eläinterveyssäännöstö, muu EU-lainsäädäntö ja kansallinen lainsäädäntö

Eläintautilainsäädäntö Suomessa rakentuu seuraavista osista:

- 1) Eläinterveyssäännöstö (EU 2016/429) ja sen nojalla annetut delegoidut asetukset ja täytäntöönpanoasetukset
- 2) Muu eläintauteja koskeva EU-lainsäädäntö: TSE-asetus 999/2001, Sivutuoteasetus 1069/2009, Zoonoosiasetus 2160/2003, Lemmikkieläinasetus 576/2013 ja Valvonta-asetus 2017/625 sekä niiden nojalla annetut asetukset
- 3) Kansalliset eläintautilaki, sivutuotelaki, tuontivalvontalaki ja laki eläintunnistusjärjestelmistä sekä niiden nojalla annetut asetukset

Luokan a-taudit (delegoitu asetus EU 2018/1882)

Tauteja ei tavanomaisesti esiinny unionissa ja niiden osalta on toteutettava hävittämistoimenpiteitä välittömästi, kun ne havaitaan:

- suu- ja sorkkatauti
- karjarutto
- Rift Valley -kuume
- Lumpy skin –tauti
- tarttuva naudan keuhkorutto (CBPP)
- lammas- ja vuohirokko
- pienten märehitjain rutto (PPR)
- tarttuva vuohen keuhkorutto (CCPP)
- afrikkalainen hevosrutto
- räkätauti
- klassinen sikarutto
- **afrikkalainen sikarutto**
- korkeapatogeeninen lintuinfluenssa
- Newcastlen tauti
- EHN + 4 muuta vesieläinten tautia

EU-lainsäädännön hierarkia ASF:n torjunnassa

Eläinterveyssäännöstö EU 2016/429

- III osa: Tautitietoisuus, tauteihin varautuminen ja tautien torjunta (43-83 artiklat)
 - 71 artikla mahdollistaa jäsenmaiden toteuttamat muut tarpeelliset ja oikeasuhteiset taudintorjuntatoimenpiteet

➤Komission delegoitu asetus EU 2020/687

- Täydentävät toimenpiteet, kun epäillään tai vahvistetaan luokan A tauti, rajoitusvyöhykkeiden perustaminen, säännöt uusien pidettävien eläinten hankintaan, luokan A tauti luonnonvaraisissa villisioissa

➤Komission täytäntöönpanoasetus EU 2021/605 (uudistettavana)

- Afrikkalaista sikaruttoa koskevat erityiset toimenpiteet (I-III vyöhykkeet, eläinten, sukusolujen ja alkioden, sivutuotteiden, eläinperäisten tuotteiden siirrot vyöhykkeiltä)

➤Komission täytäntöönpanopäätökset, esim. vuoden 2022 alussa (Italia)

- Kiireelliset toimenpiteet vakavan leviämisoriskin yhteydessä, perusteena AHL 259(2) art.

ASF:n vuoksi perustettavat vyöhykkeet

Suoja- ja valvontavyöhyke (+ muu rajoitusvyöhyke)

- DA 2020/687 21 art.

Tartuntavyöhyke

- DA 2020/687 63 art.

Rajoitusvyöhykkeet I-III

- TA 2021/605 5-7 art.
- Komission koordinoimat erityiset taudintorjuntatoimenpiteet
- Luovat perustan regionalisaatiolle

Jäsenmaa perustaa tartuntapitopaikan (sikalan) ympärille, säde min. 3 ja 10 km

Jäsenmaa perustaa luonnonvaraisissa eläimissä todetun taudin vuoksi, koko (esim. 5000 km²) riippuu taudin epidemiologiasta, villisikakannan koosta, sikalatiheydestä, maastonmuodoista jne.

Komissio perustaa ASF-riskin perusteella ja sovittaa edellisiin vyöhykkeisiin, jäsenmaa panee toimeen säännöt eläinten ja tuotteiden liikkumiselle vyöhykkeiden ulkopuolelle, toisiin jäsenmaihiin ja kolmansiiin maihin

Esim. ASF Italian mantereella alkuvuonna 2022

1. Italian kirje komissiolle 7.1.2022

- tartunta villisiassa vahvistettu (tautiepäily 5.1.2022), tartuntavyöhykkeen kokoa ja sillä noudatettavia kieltoja ja määräyksiä suunnitellaan

2. Komission täytäntöönpanopäätös 2022/28 (10.1.2022), päivitys 2022/62 (14.1.2022), voimassa 7.4. saakka, kyseessä komission kiireellinen toimenpide (AHL 259 artikla)

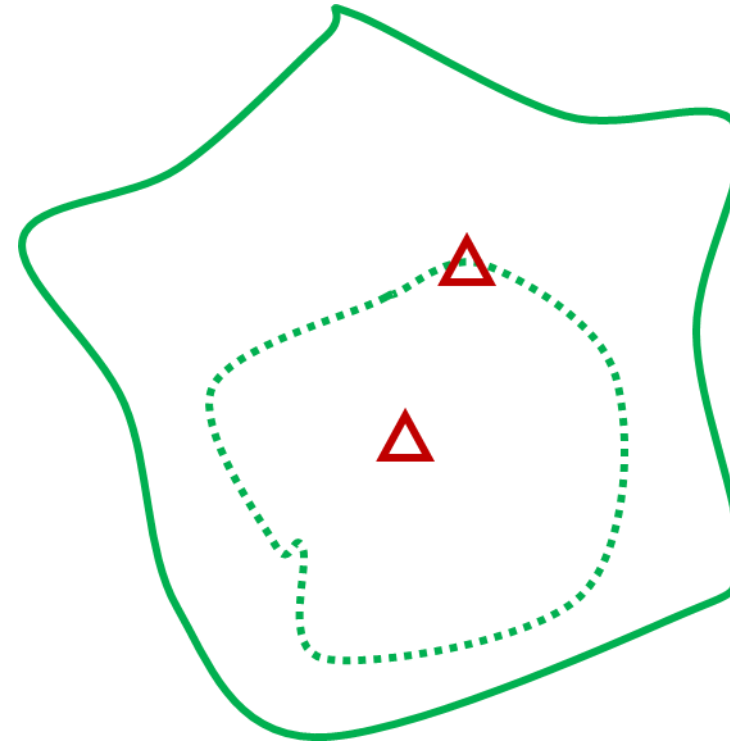
- toimivaltaisen viranomaisen on perustettava 2020/687 63 artiklan mukainen tartuntavyöhyke, jonka käsitettävä vähintään (Italian esittämät) liitteessä luetellut alueet
- ASF-asetuksen 2021/605 mukaisen II vyöhykkeen mukaisia toimia on noudatettava DA 2020/687 63-66 artiklan toimenpiteiden lisäksi
 - tartuntavyöhykkeeltä ei sallita sikojen ja niistä saatavien tuotteiden siirtoja muihin jäsenvaltioihin ja kolmansiin maihin

3. Komission täytäntöönpanoasetuksen 2021/605 liitteen I päivitys (16.3.2022), jossa muodostettiin II ja I vyöhykkeet aiemmille tartunta- ja puskurivyöhykkeille

Kaavamainen esitys vyöhykkeiden aikajärjestyksestä 1/4

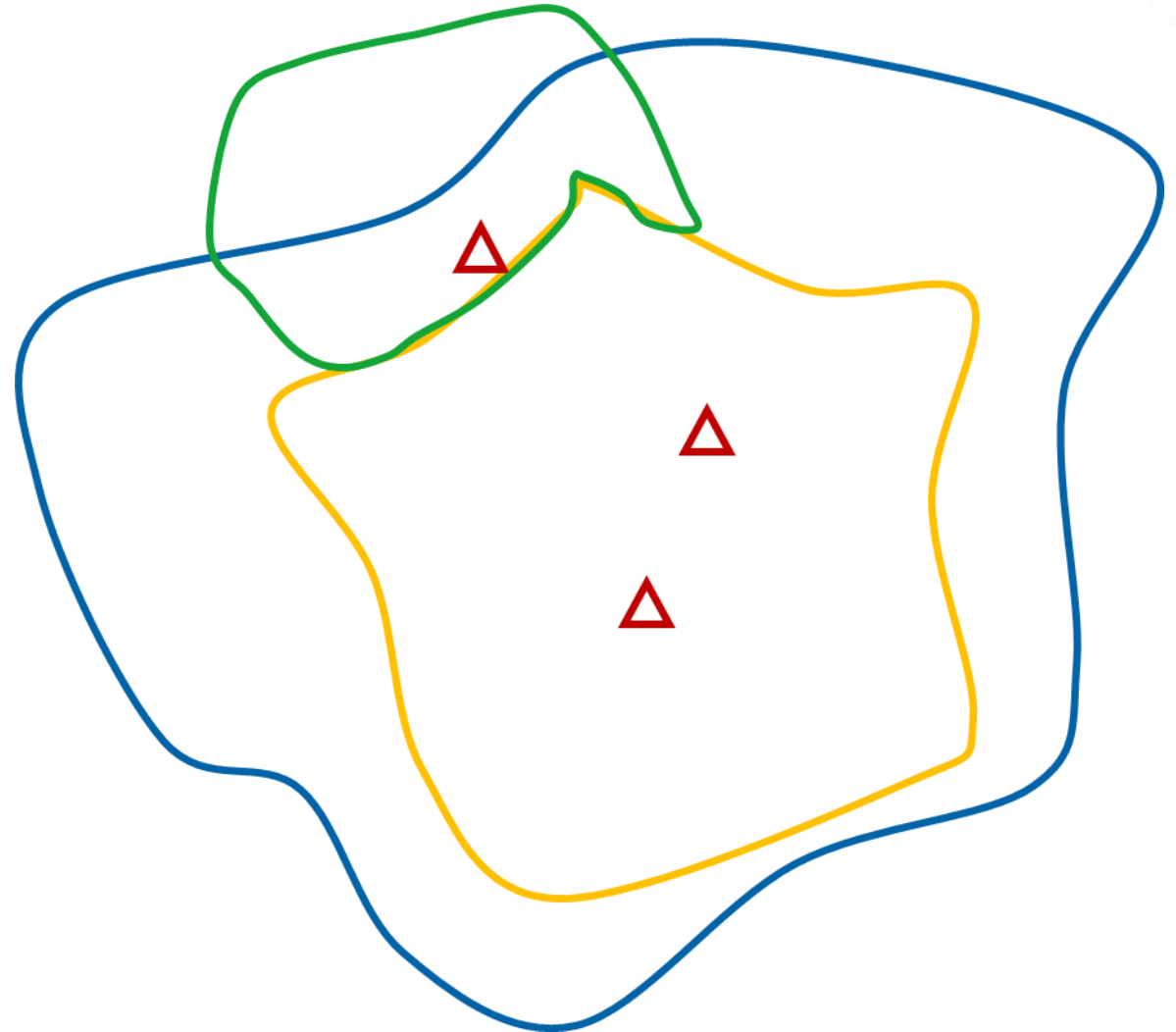
- ASF-villisika
- Tartuntavyöhyke
- Vyöhyke I
- Vyöhyke II
- Vyöhyke III
- Tartuntapitopaikka

Kaavamainen esitys vyöhykkeiden aikajärjestyksestä 2/4

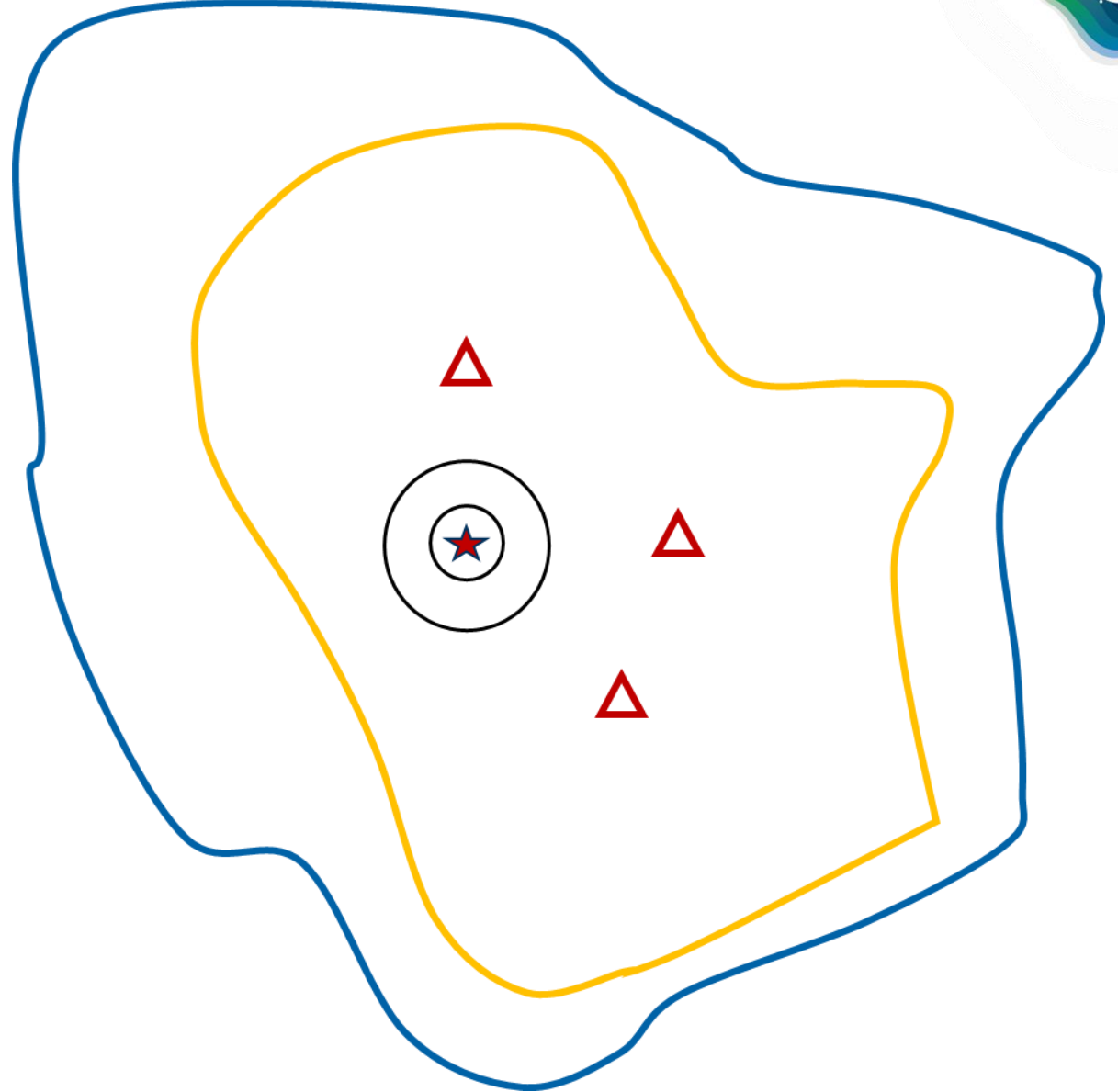
- ASF-villisika
- Tartuntavyöhyke
- Vyöhyke I
- Vyöhyke II
- Vyöhyke III
- Tartuntapitopaikka

Kaavamainen esitys vyöhykkeiden aikajärjestyksestä 3/4

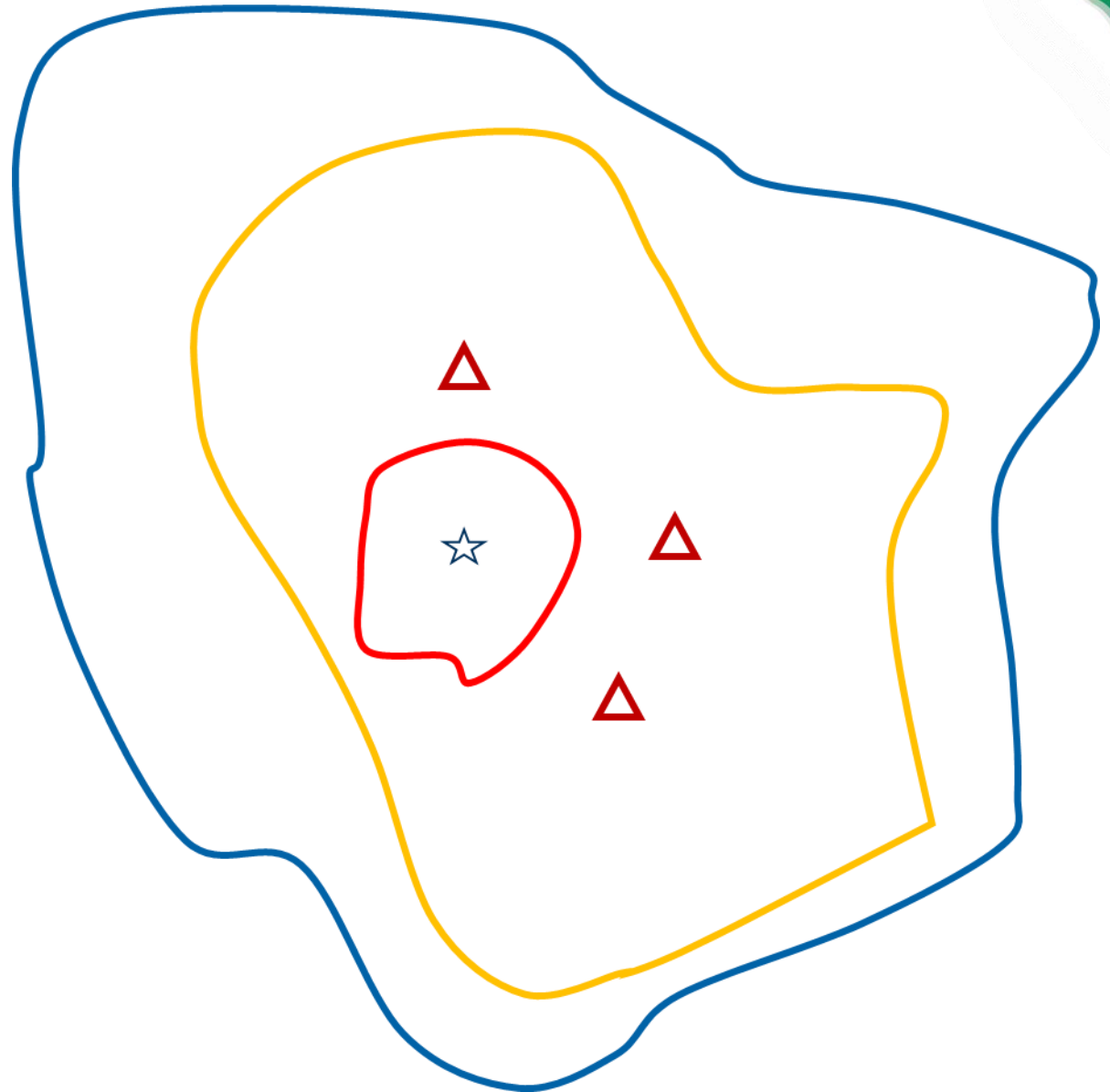
- ASF-villisika
- Tartuntavyöhyke
- Vyöhyke I
- Vyöhyke II
- Vyöhyke III
- Tartuntapitopaikka

Kaavamainen esitys vyöhykkeiden aikajärjestyksestä 4/4

- ASF-villisika
- Tartuntavyöhyke
- Vyöhyke I
- Vyöhyke II
- Vyöhyke III
- Tartuntapitopaikka

Komission delegoitu asetus EU 2020/687 tiettyjen luetteloitujen tautien ehkäisemisestä ja torjunnasta

- I luvussa vahvistetaan taudintorjuntatoimenpiteitä koskevia täydentäviä sääntöjä, **kun epäillään luokan A tautia** pidettävissä eläimissä ja kun tällainen tauti vahvistetaan virallisesti, asetuksen (EU) 2016/429 53, 54, 55, 58 ja 63 artiklan mukaisesti;
- II luvussa vahvistetaan **rajoitusvyöhykkeiden perustamista** koskevia täydentäviä sääntöjä, kun pidettävissä eläimissä vahvistetaan virallisesti luokan A tauti, asetuksen (EU) 2016/429 64 ja 67 artiklan mukaisesti;
- III luvussa vahvistetaan **uusien pidettävien eläinten hankintaa** rajoitusvyöhykkeelle koskevia täydentäviä sääntöjä, kun luokan A tauti vahvistetaan virallisesti, asetuksen (EU) 2016/429 63 ja 68 artiklan mukaisesti;
- IV luvussa vahvistetaan taudintorjuntatoimenpiteitä koskevia täydentäviä sääntöjä, kun epäillään **luokan A tautia luonnonvaraisissa eläimissä** ja kun tällainen tauti vahvistetaan virallisesti, asetuksen (EU) 2016/429 70 artiklan mukaisesti;
- V luvussa vahvistetaan taudintorjuntatoimenpiteitä koskevia täydentäviä sääntöjä, kun epäillään luokan **B ja C tauteja** maaeläimissä ja kun tällainen tauti vahvistetaan virallisesti, asetuksen (EU) 2016/429 74 ja 77 artiklan mukaisesti;....

Komission täytäntöönpanoasetus EU 2021/605 afrikkalaista sikaruttoa koskevista erityisistä torjuntatoimenpiteistä

- II luvussa vahvistetaan erityissäännöt **rajoitusvyöhykkeiden I, II ja III muodostamiseksi** afrikkalaisen sikaruton taudinpurkauksen yhteydessä ja erityisten taudintorjuntatoimenpiteiden soveltamiseksi kaikissa jäsenvaltioissa;
- III luvussa vahvistetaan erityiset taudintorjuntatoimenpiteet, joita sovelletaan rajoitusvyöhykkeillä I, II ja III pidettävien **sikaeläinten ja niistä saatavien tuotteiden lähetyksiin** asianomaisissa jäsenvaltioissa;
- IV luvussa säädetään afrikkalaista sikaruttoa koskevista erityisistä **riskinvähentämistoimenpiteistä** asianomaisessa jäsenvaltiossa toimivien elintarvikeyritysten osalta;
- V luvussa vahvistetaan **luonnonvaraisiin sikaeläimiin** jäsenvaltioissa sovellettavat erityiset taudintorjuntatoimenpiteet;...